

OBSERVATIEINSTRUMENT KRACHTIGE LEEROMGEVING VOOR TAALVAARDIGHEIDSONDERWIJS

SCOREWIJZER BIJ OBSERVATIESCHEMA GOED ONDERWIJS

OPBOUW OBSERVATIESCHEMA

Het observatie-instrument vertrekt van de '**drie cirkels**' om leerkrachthandelen in termen van goed onderwijs te analyseren:

- een positief en veilig klasklimaat
- betekenisvolle taken
- gerichte ondersteuning

De drie cirkels worden verder verfijnd met behulp van verschillende **indicatoren**:

- een heterogene klasinrichting, een heterogene klasopstelling, een goed klasmanagement, welbevinden, een veilig talig klimaat (klasklimaat)
- duidelijke doelstellingen, motivatie en betrokkenheid in functie van het leerproces, een natuurlijk, rijk, functioneel en interactief taalaanbod, actieve en heterogene werkvormen (taken)
- probleem- en procesgerichte mediatie, taalondersteuning/betekenenisonderhandeling, differentiatie met aandacht voor zwakkere kinderen (ondersteuning).

Deze indicatoren van 'goed onderwijs' worden geoperationaliseerd aan de hand van verschillende **items** die betrekking hebben op het handelen van de leerkracht.

Er zijn twee **situaties** waarvoor (de meeste) items gescoord kunnen worden:

- situatie 1: klassikaal, de leerkracht interageert met de klasgroep
- situatie 2: de leerkracht interageert met kleine groepjes of met individuele kinderen

OPBOUW SCOREWIJZER

1. Scorewijzer algemeen

Per item worden de **scores** ++, +, +/- of - toegekend. Deze scores betekenen:

++	goed onderwijs (met stevige wortels), ideaaltype, streefdoel, good practices
+	goed op weg naar goed onderwijs (in bloei)
+/-	een eerste aanzet in de richting van goed onderwijs (in de kiem)
-	aspecten van goed onderwijs nog niet in zicht

In grote lijnen worden de scores toegekend wanneer het volgende te observeren valt:

++	een positief gedrag/positieve handeling treedt systematisch op (herhaaldelijk/voortdurend) of een negatief gedrag/negatieve handeling doet zich niet voor
+	een positief gedrag/positieve handeling treedt regelmatig (meer dan sporadisch, nog niet systematisch) op of een negatief gedrag/negatieve handeling doet zich zelden voor
+/-	een positief of negatief gedrag/positieve of negatieve handeling treedt een enkele keer (sporadisch) op

–

een positief gedrag/positieve handeling komt **niet** voor of een negatief gedrag doet zich **vaak** voor

?

een bepaald gedrag/handeling komt niet of te weinig voor tijdens de video-opname om het degelijk te kunnen beoordelen (ook niet op basis van informatie uit het leerkrachteninterview)

2. Scorewijzer item per item : operationalisering indicatoren goed onderwijs

Per item worden kwalitatieve aanvullingen bij de algemene manier van scoren gemaakt. Een aantal items peilen ook naar een situatie i.p.v. naar een handeling of gedrag van de leerkracht (bv. de klasinrichting). Aangezien voor die items de algemene manier van scoren niet van toepassing is, wordt een andere operationalisering gehanteerd.

Het operationaliseren van elk item volgt onderstaande indeling:

- Omschrijving van het betreffende item:

Hieronder wordt telkens zo concreet mogelijk omschreven wat met het item bedoeld wordt.

- Wijze van scoren

Hieronder worden de scores ++, +, +/- en – gedefinieerd

- Extra informatie

Hieronder is bijkomende praktische informatie opgenomen die voor de interscoorderbetrouwbaarheid van belang zijn.

Voor de items aangeduid met een * is achteraf gebleken dat zij onvoldoende beoordeeld kunnen worden op basis van twee uur video-observatie. Voor deze items zijn extra informatiebronnen nodig en/of een langere observatieperiode om een betrouwbare score te kunnen toekennen (leerkrachtinterviews, lesvoorbereidingen,...).

SCOREWIJZER

1. Klasklimaat

1.1. Klasinrichting/klasopstelling

1.1.1.

- Omschrijving

De leerkracht geeft elementen uit of verwijzingen naar de leefwereld van de kinderen als jongere en als kind een plaats binnen de klasinrichting: hobby's, het commerciële circuit, jeugdverenigingen, sport, ... (jongereninteractiewijze), familiale gewoontes, etnische aspecten, socio-economische aspecten, ... (kindinteractiewijze). Op deze manier worden de interesses van kinderen en de aanwezige diversiteit weerspiegeld.

- Wijze van scoren

Zowel de kind- als jongereninteractiewijze zijn duidelijk aanwezig: ++.

Slechts één van beide interactiewijzen, meestal de jongereninteractiewijze, is duidelijk aanwezig: +.

Slechts één van beide interactiewijzen is sporadisch aanwezig: +/-.

Afwezigheid van elementen die verwijzen naar de leefwereld van de kinderen: –.

- Extra informatie

Pasfoto's van de kinderen op een verjaardagskalender of dergelijke worden niet beschouwd als elementen die verwijzen naar de thuissituatie van de kinderen (kindinteractiewijze).

Twee of drie afbeeldingen van Mickey Mouse of Winnie the Pooh wijzen slechts sporadisch op de jongereninteractiewijze.

Een klasinrichting waarbij het duidelijk de leerkracht is die de hand heeft in de elementen die naar de jongereninteractiewijze kunnen verwijzen, bv. een kleuterklas volledig in het thema Kuifje of Winnie the Pooh ingericht, wijst slechts sporadisch op deze interactiewijze.

1.1.2.

- Omschrijving

De leerkracht hangt werkjes van de kinderen op in de klas. Deze werkjes zijn bij voorkeur verschillend van aard. Op deze manier worden de activiteiten van de kinderen en de aanwezige diversiteit weerspiegeld.

- Wijze van scoren

Er hangen veel werkjes van de kinderen en die zijn verschillend van uitzicht: ++.

Er hangen veel uniforme werkjes van de kinderen: +.

Er hangen weinig werkjes van de kinderen: +/-.

Er hangen geen werkjes van de kinderen: -.

- Extra informatie

Diversiteit in de werkjes van de leerlingen betreft verscheidenheid in het zichtbare resultaat van eenzelfde opdracht. Het gaat niet over verscheidenheid tussen de verschillende werkjes die de leerlingen hebben gemaakt.

Foto's van de bos-, sneeuw- of boerderijklassen weerspiegelen de activiteiten van de kinderen en horen ook hieronder thuis.

1.1.3.

▪ Omschrijving

De leerkracht voorziet *in de lagere klas* verschillende hoeken die zichtbaar aanwezig zijn Dit maakt de breuk met de kleuterklas, waarin een hoeveelheid hoeken standaard onderdeel van de klasinrichting is, minder groot; het maakt de klasinrichting wat minder klassiek schools, wat heterogener; het kan meer kansen tot gedifferentieerd en interactief werken bieden.

▪ Wijze van scoren

Meer dan drie hoeken zijn aanwezig in de lagere klas: ++.

Drie hoeken zijn aanwezig in de lagere klas: +.

Slechts één of twee hoeken zijn aanwezig in de lagere klas: +/-.

Afwezigheid van hoeken in de lagere klas: -.

▪ Extra informatie

Het aanbod in de hoeken wordt niet mee opgenomen in dit item.

De kring beschouwen we niet als hoek.

1.1.4.

- Omschrijving

De leerkracht voorziet een boeken- en luisterhoek en biedt kinderen op deze manier kansen om lees- en luistervaardigheden op een meer gedifferentieerde manier te ontwikkelen/stimuleren.

Een boekenhoek is een hoek waarin een selectief, variërend en geactualiseerd aanbod van (prenten)boeken op een rek staan en zitplaatsen zijn die toelaten om rustig een boek te lezen (afgescheiden van de rest van de klas of lawaaierige hoeken).

Een luisterhoek is een hoek waar (werkende) luisterapparatuur staat (hoofdtelefoons en cassetterecorders), die liefst afgescheiden is en waar kinderen een tafeltje en zitplaats hebben en materiaal om luisteroefeningen te doen (luisterleesboekjes met cassettes).

- Wijze van scoren

Aanwezigheid van een afgescheiden boeken- én luisterhoek, voorzien van de nodige materialen: ++.

Aanwezigheid van een niet-afgescheiden boeken- én luisterhoek, voorzien van de nodige materialen: +.

Aanwezigheid van een afgescheiden boeken- of luisterhoek, voorzien van de nodige materialen: +.

Aanwezigheid van een al dan niet afgescheiden boeken- of luisterhoek, met weinig materialen: +/-.

Afwezigheid van een boeken- en luisterhoek: –.

- Extra informatie

De lees-luisterhoek wordt als apart item weerhouden en het aanwezige materiaal in de lees-luisterhoek wordt bij dit item wel opgenomen in de scoring omdat het VBB veel aandacht hieraan besteedt in de begeleiding.

Bij deze score telt het afgescheiden-zijn enkel mee bij + of ++ maar vormt het geen factor meer wanneer er slechts één hoek is waarbij de materialen te wensen over laten.

1.1.5.

▪ Omschrijving

Kinderen brengen veel tijd door in de klas. Het is belangrijk dat de leerkracht hen een aangename en aantrekkelijke leeromgeving biedt op het vlak van aankleding en structuur:

- de muren zijn fris geschilderd;
- het klaslokaal is proper;
- er zijn sfeerelementen aanwezig: belichting, planten, kleuren, ...;
- het klaslokaal is overzichtelijk, er is structuur aanwezig.

▪ Wijze van scoren

Het klaslokaal voldoet aan de vier criteria: ++.

Het klaslokaal voldoet aan twee of drie criteria: +.

Het klaslokaal voldoet slechts aan één criterium: +/-.

Het klaslokaal voldoet aan geen enkel criterium: -.

▪ Extra informatie

Technische infrastructuur, staat van gebouwen, meubilair en materiaal zijn elementen van de financiële draagkracht van scholen en liggen niet in handen van de leerkracht (randvoorwaarden). Bij dit item worden enkel die zaken beoordeeld waar de leerkracht werkelijk zelf iets aan kan doen (zonder rekening te houden met het al dan niet hebben van aanleg voor het inrichten van ruimtes).

Waar het hier om draait is het feit of de leerkracht bij de pakken blijft zitten in een behuizing die qua randvoorwaarden inderdaad nogal dikwijls te wensen overlaat, of daarentegen duidelijk inspanningen levert om van haar klaslokaal een aangename leeromgeving te maken.

1.1.6.

- Omschrijving

Een goede klasopstelling is interactiebevorderend en zorgt ervoor dat alle kinderen in gelijke mate bij het klasgebeuren betrokken kunnen worden. De leerkracht stelt de kring (KO)/banken (LO) zodanig op dat de kinderen naar elkaar kunnen kijken, dat ze oogcontact hebben en dat ze elkaars reacties kunnen zien.

- Wijze van score

Kring

Een kring waarbij de kleuters rond de leerkracht zitten en elkaar kunnen zien: ++.

Een kring waarbij een gedeelte van de kleuters elkaar niet kan zien: +.

Een kring waarbij een gedeelte van de kleuters achter elkaar zit: +/-.

Een 'kring' waarbij de kleuters achter elkaar voor de leerkracht zitten: -.

Bankopstelling

Een bankopstelling in blokjes: ++.

Een bankopstelling in U-vorm : +.

Een tussenvorm (combinatie van de twee bovengenoemde opstellingen): +/-.

Een klassieke bankopstelling in rijen: -.

- Extra informatie

Bij de kleuters mag je er van uitgaan dat de klas in hoeken en enkele tafels staat opgesteld, dus wordt hier enkel de kring beoordeeld.

1.2 Klasmanagement

1.2.1.

- Omschrijving

De leerkracht geeft houvast aan de kinderen met duidelijke instructies wat betreft het klasmanagement (tijd, ruimte, orde, planning, taakuitvoering). De kinderen weten wat er van hen verwacht wordt.

- Wijze van scoren

De kinderen weten bij elke instructie onmiddellijk wat er gedaan moet worden: ++.

De kinderen zenden bij een beperkt aantal instructies signalen uit dat ze het niet goed begrepen hebben: +.

De kinderen zenden regelmatig signalen uit dat ze het niet goed begrepen hebben: +/-.

Het is duidelijk dat de meeste instructies die gegeven worden niet duidelijk zijn voor de kinderen: -.

- Extra informatie

Het gedrag van de kinderen geeft bij dit item aanwijzingen over de duidelijkheid van de instructie: niet-verbale signalen dat kinderen de instructie niet begrijpen of niet weten wat van hen verlangd wordt, ter plaatse trappelen of het omgekeerde, dat ze onmiddellijk aan de slag gaan; vragen stellen over wat ze nu moeten doen of afwezigheid van dergelijke vragen.

1.2.2.

- Omschrijving

De leerkracht koppelt vormelijk en inhoudelijk leerlinggedrag niet onvoorwaardelijk aan elkaar: ze gaat niet uit van de veronderstelling dat vormelijk leerlinggedrag een voorwaarde is om te komen tot inhoudelijke betrokkenheid, en dus leren. Haar aandacht gaat niet eenzijdig uit naar het vormelijke aspect, noch bij kinderen die duidelijk betrokken zijn maar niet voldoen aan de vormelijk vereisten van leerlinggedrag (ongevraagd antwoorden, roepen om te mogen antwoorden, antwoorden voorzeggen, antwoorden in de plaats van iemand anders, ...), noch bij kinderen die geen vormelijk leerlinggedrag vertonen en er twijfel bestaat over het feit of ze de les volgen (spelen met hun lat, in hun haar zitten wriemelen, ...).

- Wijze van scoren

De leerkracht beklemtoont vormelijk leerlinggedrag niet: ++.

De leerkracht beklemtoont zelden vormelijk leerlinggedrag (twee keer): +.

De leerkracht beklemtoont af en toe vormelijk leerlinggedrag (drie tot vijf keer): +/-.

De leerkracht beklemtoont systematisch vormelijk leerlinggedrag (meer dan vijf keer): -.

- Extra informatie

In principe zijn de geobserveerde activiteiten, zowel bij nul- als eindmeting, beperkt tot één lesuur. In sommige gevallen echter, hebben de leerkrachten in de eindmeting geen twee activiteiten voorzien, en is er dus sprake van een doorlopende activiteit. Om de mate van beklemtoning van vormelijk leerlinggedrag te scoren, worden de cijfers dubbel geteld voor een activiteit van twee uren.

1.2.3.

- Omschrijving

De leerkracht benut de tijd die de kinderen dagelijks in de klas doorbrengen optimaal als leertijd: ze gaat economisch om met instructies bij opdrachten; ze houdt een overzicht over het klasgebeuren, ook tijdens hoeken- en contractwerk, dat de kinderen bezig zijn met de respectieve taken; ze maakt afspraken rond het invullen van vrije individuele momenten en voorziet vervolgoopdrachten; ze houdt de tijd voor noodzakelijke 'verloren' momenten als koeken eten, opruimen, boekentassen klaarmaken, ..., in de hand en/of benut deze tijd om met de kinderen in interactie te gaan.

- Wijze van scoren

De leerkracht benut de tijd die de kinderen in de klas doorbrengen optimaal als leertijd: ++.

De leerkracht benut de tijd die de kinderen in de klas doorbrengen overwegend als leertijd: +.

De leerkracht benut de tijd die de kinderen in de klas doorbrengen niet altijd even optimaal als leertijd: +/-.

De leerkracht benut de tijd die de kinderen in de klas doorbrengen niet optimaal als leertijd: -.

- Extra informatie

Niet alle mogelijkheden uit de lijst dienen geobserveerd te worden om hierover een uitspraak te kunnen doen; als één van de mogelijkheden te zien is, kan wel beoordeeld worden in welke mate de leerkracht er efficiënt mee omgaat.

Bij hoekenwerk is het een aanwijzing dat de leerkracht een overzicht houdt, wanneer ze ook bij de andere dan het begeleide groepje gaat kijken, wanneer ze bij het begeleide groepje niet met haar rug naar de klas gaat zitten.

1.2.4.

- Omschrijving

De leerkracht voorziet mogelijkheden om kinderen zelfredzaam te maken en de praktische organisatie van activiteiten vlot te doen verlopen: ze zorgt voor een individueel opbergplekje; ze maakt gebruik van visuele ondersteuning zoals pictogrammen en gebruiksaanwijzingen; ze plaatst materiaal op oog- en reikhoogte van de kinderen; ze maakt gebruik van keuze- en takenborden; ze geeft de kinderen taken of er zijn duidelijk kinderen die aangeduid zijn om bepaalde taken op te nemen. De kinderen weten wanneer en waar ze wat moeten doen, wat ze nodig hebben en waar ze het kunnen vinden.

- Wijze van scoren

De leerkracht voorziet verschillende mogelijkheden (meer dan vijf): ++.

De leerkracht voorziet enkele mogelijkheden (meer dan twee): +.

De leerkracht voorziet een beperkt aantal mogelijkheden (één of twee): +/-.

De leerkracht voorziet geen mogelijkheden: -.

- Extra informatie

In de wijze van scoren zit niet vervat of de kinderen al dan niet gebruik maken van de mogelijkheden die de leerkracht voorziet. Dit is immers ook afhankelijk van andere factoren zoals duidelijkheid van de instructies, koppeling van vormelijk en inhoudelijk gedrag. Belangrijk hier is dat de leerkracht ervoor zorgt dat er structureel elementen zijn in haar klas die zelfredzaamheid kunnen bevorderen.

1.3. Welbevinden

1.3.1.

- Omschrijving

De leerkracht geeft de kinderen de mogelijkheid om zich competent te voelen: ze geeft positieve feedback, schenkt aandacht aan wat de kinderen zeggen, geeft aanmoediging, bevestiging, laat hen succeservaringen opdoen, de kinderen mogen fouten maken, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht draagt op verschillende manieren systematisch bij tot het competentiegevoel van de kinderen én de kinderen mogen fouten maken: ++.

De leerkracht draagt op een aantal manieren regelmatig bij tot het competentiegevoel van de kinderen: +.

De leerkracht draagt op een aantal manieren een enkele keer bij tot het competentiegevoel van de kinderen: +/-.

De leerkracht draagt op geen enkele manier bij tot het competentiegevoel van de kinderen of bekrachtigt zaken in negatieve zin: –.

- Extra informatie

Leerkrachten kunnen fouten van de kinderen (negatief) aanpakken, maar daarnaast positief reageren op juiste antwoorden of handelingen. Dit kan toch bijdragen tot het competentiegevoel van de kinderen, en wordt met een + of +/- gescoord (alnaargelang uiteraard regelmatig of een enkele keer ook een aantal dingen op andere vlakken gebeuren).

Sommige leerkrachten handelen ambigu: enerzijds geven ze heel wat kansen aan de kinderen om zich competent te voelen, anderzijds blokken ze op sommige momenten de kinderen af op dit vlak. Aan deze leerkrachten wordt de score +/- toegekend.

1.3.2.

- Omschrijving

De leerkracht stigmatiseert kinderen niet. Ze kenmerkt de kinderen nooit ten onrechte als negatief door het aanhalen van aspecten die geen rechtstreeks verband houden met het leerproces (taalvaardigheidsniveau, uiterlijk, etnische achtergrond, ...).

- Wijze van scoren

De leerkracht stigmatiseert kinderen op geen enkele manier: ++.

De leerkracht stigmatiseert één maal bepaalde kinderen: +.

De leerkracht stigmatiseert af en toe bepaalde kinderen: +/-.

De leerkracht stigmatiseert kinderen (eerder verwijtend): –.

- Extra informatie

Stigmatiseren kan zich zowel in verbaal als in non-verbaal gedrag van leerkrachten uiten: kwetsende opmerkingen over bepaalde kinderen maken voor de hele klas, met derden over zwaktes van bepaalde kinderen praten in aanwezigheid van die kinderen, de draak steken met bepaalde kenmerken van kinderen, zuchten of met de ogen rollen bij bepaalde kinderen,...

1.3.3.

- Omschrijving

De leerkracht leeft zich in in de ervaringswereld van de kinderen. Ze zit op dezelfde golflengte van zowel de gevoels- als belevingswereld van de kinderen, ze deelt zorgen en visies van de kinderen (empathisch vermogen): ze gaat in op kleine 'pijntjes'; ze heeft aandacht voor wat de kinderen bezighoudt op die leeftijd en op dat moment; ze houdt geen klas over de hoofden van de kinderen heen; ...

- Wijze van scoren

De leerkracht leeft zich systematisch in, in de ervaringswereld van de kinderen: ++.

De leerkracht leeft zich doorgaans in, in de ervaringswereld van de kinderen: +.

De leerkracht leeft zich niet altijd evenzeer in, in de ervaringswereld van de kinderen: +/-.

De leerkracht leeft zich niet in, in de ervaringswereld van de kinderen: -.

1.3.4.

- Omschrijving

De leerkracht draagt door haar lichaamshouding en niet-verbale signalen bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen: ze creëert een sfeer van warmte en nabijheid door bijvoorbeeld op gelijke hoogte te gaan zitten, een kind op schoot te nemen, schouderklopjes te geven, te knipogen, over de bol te aaien, oogcontact te hebben, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht draagt systematisch bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen: ++.

De leerkracht draagt regelmatig bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen: +.

De leerkracht draagt een enkele keer bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen: +/-.

De leerkracht draagt niet bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen: -.

- Extra informatie

Wanneer een leerkracht de kinderen enkel 'aanraakt' om vormelijke opmerkingen te geven (bv. met een blad papier zachtjes op het hoofd slaan of zachtjes met de hand op het hoofd tikken), scoort de leerkracht hiervoor een +/-.

'Bedreigend' fysiek gedrag zoals bijvoorbeeld een kind hardhandig bij de arm nemen of aan de pull trekken om op een stoel of bank te duwen, wordt uiteraard met een - gescoord.

1.3.5.

- Omschrijving

De leerkracht houdt niet vast aan traditionele 'schoolse' rollen. Ze kan zowel zelf uit haar rol treden, als de kinderen toelaten hun rol als leerling te verlaten en gedrag te vertonen dat eerder samenhangt met hun leefwereld als jongere of als kind.

- Wijze van scoren

De leerkracht treedt meermaals buiten haar leerkrachtrol én laat ook toe dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten: ++.

De leerkracht doet slechts één van beide, meestal laat ze toe dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten: + (ook als de leerkracht éénmaal buiten haar leerkrachtrol treedt én toelaat dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten).

De leerkracht treedt sporadisch buiten haar leerkrachtrol of laat sporadisch toe dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten: +/-.

De leerkracht verlaat haar leerkrachtrol niet én laat niet toe dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten: -.

- Extra informatie

Het kan zijn dat de kinderen hun traditionele leerlingrol amper verlaten zonder dat de leerkracht veel vormelijk gedrag verlangt of veel ordetaal gebruikt. In die gevallen wordt een ? toegekend. In de gevallen waarbij de leerkracht wel vormelijk gedrag beklemtoont en veel ordetaal gebruikt wordt een – toegekend.

1.3.6.

- Omschrijving

Keuzes kunnen en mogen/moeten maken heeft positieve gevolgen voor het welbevinden, het competentiegevoel, de zelfstandigheid, ... van kinderen. De leerkracht geeft de kinderen inspraak in wat ze mogen/moeten doen en dit op verschillende relevante niveaus: inhouden, groepssamenstelling, klasorganisatie, het afronden van contractwerk binnen een bepaald tijdsbestek, het zelf mogen hanteren van een verbeter sleutel, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht geeft keuzemogelijkheden op veel verschillende en relevante niveaus: ++.

De leerkracht geeft keuzemogelijkheden op enkele relevante niveaus of op het niveau van de inhouden: +.

De leerkracht geeft keuzemogelijkheden op enkele minder relevante niveaus (waaronder niet het niveau van de inhouden): +/-.

De leerkracht geeft geen keuzemogelijkheden: -.

- Extra informatie

Keuzes mogen/moeten maken op minder relevante niveaus, zoals bijvoorbeeld het mogen kiezen van een kleurpotlood om iets in te vullen, hebben beperkte gevolgen voor het welbevinden van de leerlingen, en worden dus met een +/- gescoord.

1.3.7.

- Omschrijving

De leerkracht leert de kinderen op een positieve manier met elkaar omgaan: ze duidt verschillende zaken zoals luisteren naar elkaar, delen van materiaal, onderhandelen met elkaar, aandacht hebben voor verschillen, zich beheersen bij conflicten, elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht heeft er systematisch oog voor dat de kinderen op een positieve manier leren omgaan met elkaar: ++.

De leerkracht maakt regelmatig een opmerking over de omgang tussen de kinderen: +.

De leerkracht zegt een enkele keer iets over de omgang tussen de kinderen terwijl er zich al dan niet een aantal gelegenheden voordoen om hierop in te pikken: +/-.

De leerkracht verwijst niet naar de omgang tussen de kinderen terwijl er zich wel een aantal gelegenheden voordoen om hierop in te pikken: -.

- Extra informatie

Wanneer de leerkracht bijvoorbeeld zegt: “Luister eens naar x.” of “Is x al aan de beurt geweest?”, wordt dit niet als een opmerking over de omgang tussen de kinderen beschouwd, tenzij de leerkracht de opmerking verduidelijkt: “Luister eens naar x, want het is niet leuk als er niet naar je geluisterd wordt.” of “Is x al aan de beurt geweest? Want we zijn met veel en iedereen krijgt graag de kans om eens zijn ervaring te vertellen.”.

1.4. Talig klimaat

*1.4.1.

- Omschrijving

De leerkracht reageert positief op de thuistaal van de kinderen, hetzij actief (door ze zelf aan te wenden, er positief op in te pikken of te stimuleren), hetzij passief (door ze toe te laten).

- Wijze van scoren

De leerkracht reageert systematisch positief op de thuistaal van de kinderen, zowel actief als passief: ++.

De leerkracht reageert regelmatig positief op de thuistaal van de kinderen, hetzij actief, hetzij passief: +.

De leerkracht reageert een enkele keer positief op de thuistaal van de kinderen, hetzij actief, hetzij passief: +/-.

De leerkracht reageert negatief of ambigu op de thuistaal van de kinderen (soms passief toelaten, soms negatief beoordelen): -.

- Extra informatie

Dit item kan vrijwel enkel beoordeeld worden indien er een aantal keer (minimum twee à drie keer) effectief een andere taal dan het Nederlands gebruikt wordt, zeker wanneer het om passief reageren of actief inpikken op de thuistaal gaat.

Een voorbeeld van actief aanwenden is het vertalen van een Nederlands woord om een voorwerp of begrip duidelijk te maken. Een voorbeeld van stimuleren is bijvoorbeeld het voorzien van anderstalige cd's en boeken in de klas, het vragen naar hoe kinderen een Nederlands woord in hun thuistaal noemen.

We noteren bijkomend of de tussenkomsten betreffende thuistaal al dan niet inhoudsgebonden zijn. Het niet toelaten van de thuistaal wanneer het om de inhoud gaat, weegt zwaarder door naar het negatieve, dan het niet toelaten van de thuistaal daarbuiten.

1.4.2.

- Omschrijving

Het luidop moeten spreken in groep kan voor sommige (timide, anderstalige, laagtaalvaardige, ...) kinderen bedreigend zijn. De leerkracht verplicht de kinderen niet om te spreken: ze respecteert de 'stille periode' bij kleuters; ze hanteert geen systeempje van voorzeggen en laten herhalen; ze zit niet te peuteren of laat geen pijnlijke stiltes vallen tot een kind iets zegt; ze laat hardop voorlezen of spreken voor de klas zoveel mogelijk functioneel gebeuren; ...

- Wijze van scoren

De leerkracht verplicht de kinderen niet om te spreken: ++.

De leerkracht verplicht de kinderen een enkele keer om te spreken: +.

De leerkracht verplicht de kinderen regelmatig om te spreken: +/-.

De leerkracht verplicht de kinderen altijd om te spreken: -.

- Extra informatie:

Dit aspect moet binnen de context van de geobserveerde les worden beoordeeld. Bij een leesles in de eerste graad kan de leerkracht tijdens een leesles/diagnostisch moment wel kinderen aanduiden voor luidop lezen of een spraakmotorische oefening. Zeker wanneer het luidop lezen dan functioneel is, wordt een + toegekend. Wanneer de leerling dit individueel of in een klein groepje dient te doen, kan zelfs nog ++ gescoord worden.

1.4.3.

- Omschrijving

De leerkracht legt niet teveel nadruk op een correcte uitspraak van het Nederlands of op taalcorrectheid (juiste lidwoorden, juiste werkwoordsvormen, juiste woordvolgorde in de zin, ... gebruiken). Ze stelt de boodschap van wat de kinderen zeggen centraal.

- Wijze van scoren

De leerkracht stelt systematisch de boodschap centraal: ++.

De leerkracht stelt doorgaans de boodschap centraal: +.

De leerkracht benadrukt af en toe de taalcorrectheid, en af en toe de boodschap: +/-.

De leerkracht benadrukt steeds de taalcorrectheid: -.

- Extra informatie:

Dit aspect moet binnen de context van de geobserveerde les worden beoordeeld. Bij een leesles in de eerste graad zal er uiteraard wel wat aandacht zijn voor correctheid, omdat dit hier deel uitmaakt van het leerproces. Belangrijk is dat de leerkracht het communicatieproces tussen haarzelf en de kinderen niet afremt op het ogenblik dat ze opmerkingen over taalcorrectheid maakt.

2. Betekenisvolle taken

2.1. Doelstellingen

2.1.1.

- Omschrijving

De leerkracht richt haar onderwijs in overeenkomstig de ontwikkelingsdoelen en eindtermen voor het kleuter- en lager onderwijs. Bijgevolg hanteert de leerkracht naast kennisdoelstellingen vooral doelstellingen die zijn gericht op het ontwikkelen van vaardigheden (talige, sociale, samenwerkingsvaardigheden) en het verwerven van inzicht.

- Wijze van scoren

De leerkracht hanteert naast kennisdoelstellingen vooral doelstellingen m.b.t. vaardigheden en het verwerven van inzicht: ++.

De leerkracht hanteert naast kennisdoelstellingen evenveel doelstellingen m.b.t. vaardigheden en het verwerven van inzicht: +.

De leerkracht hanteert overwegend kennisdoelstellingen en weinig doelstellingen m.b.t. vaardigheden en het verwerven van inzicht: +/-.

De leerkracht hanteert enkel kennisdoelstellingen: -.

- Extra informatie:

De doelstellingen die de onderzoekers observeren zijn doorslaggevend voor de beoordeling. Voor de video-opnames van de eindmeting kunnen het interview met de leerkracht en/of de lesvoorbereiding en/of het gebruikte materiaal worden gebruikt als aanvulling.

Wanneer in het kleuteronderwijs enkel handvaardigheden als doelstelling gelden voor een bepaalde activiteit en daarnaast weinig tot geen doelstellingen m.b.t. de hierbovengenoemde vaardigheden of het verwerven van inzicht, wordt een +/- tot – toegekend.

2.1.2.

- Omschrijving

De leerkracht formuleert begrijpelijke en toegankelijke doelstellingen voor de kinderen: ze stelt een duidelijk einddoel voor ogen; ze vestigt de aandacht op de rode draad doorheen een thema/verhaal; ze verwijst naar eerdere gelijkaardige activiteiten of onderwerpen; ze voorziet een terugkoppelingsmoment op het einde van de activiteit,

- Wijze van scoren

De leerkracht formuleert systematisch begrijpelijke en toegankelijke doelstellingen voor de kinderen : ++.

De leerkracht formuleert overwegend begrijpelijke en toegankelijke doelstellingen voor de kinderen : +.

De leerkracht formuleert niet altijd begrijpelijke en toegankelijke doelstellingen voor de kinderen: +/-.

De leerkracht formuleert geen doelstellingen voor de kinderen: -.

- Extra informatie

Er wordt enkel beoordeeld wat in de video-opname te zien is. Er wordt bijvoorbeeld geen rekening gehouden met het feit dat de begininstructie niet op de video staat.

2.2. Motivatie en betrokkenheid in functie van het leerproces

2.2.1.

- Omschrijving

De leerkracht creëert vanuit een concrete, functionele context kansen voor de kinderen om te experimenteren, om al doende, al ondervindend te leren. Ze laat kleuters aan de hand van experimenteren met materialen en situaties taal verwerven; ze laat kinderen in de lagere school talige vaardigheden ontwikkelen door ze te laten beoefenen, bijvoorbeeld spelregels lezen om een spel te spelen, een briefje schrijven om grootouders uit te nodigen, e-mailen met een leerling in een andere school om info uit te wisselen,

- Wijze van scoren

De leerkracht biedt de kinderen volledig kansen om al doende te leren: ++.

De leerkracht biedt de kinderen in ruime mate kansen om al doende te leren: +.

De leerkracht biedt de kinderen in beperkte mate kansen om al doende te leren: +/-.

De leerkracht biedt de kinderen geen kansen om al doende te leren: -.

- Extra informatie

Met dit item wordt het totaal aan activiteiten beoordeeld op hun graad of mate van experimenteren of al doende leren. Een + kan bijvoorbeeld voor één activiteit met hoog experimenteergehalte tellen maar evengoed voor hoekenwerk met meerdere 'experimenteer'hoekjes; een +/- voor één activiteit of voor meerdere hoekjes met laag experimenteergehalte.

2.2.2.

- Omschrijving

De leerkracht biedt een uitdagende leeromgeving aan: ze werkt met motiverende, interessante (con)teksten en koppelt die aan cognitief uitdagende opdrachten om een motiverend of relevant einddoel te bereiken.

- Wijze van scoren

De leerkracht biedt een uitdagende leeromgeving aan die op alle vlakken (de (con)tekst, de opdracht, het einddoel) motiverend is: ++.

De leerkracht biedt een uitdagende leeromgeving aan waarbij hetzij de (con)tekst, hetzij de opdracht, hetzij het einddoel voor motivatie zorgen: +.

De leerkracht biedt een matig uitdagende leeromgeving aan waarbij een aantal elementen op het vlak van de (con)tekst, de opdracht of het einddoel voor motivatie zorgen: +/-.

De leerkracht biedt geen uitdagende leeromgeving aan (noch de (con)tekst noch de opdracht noch het einddoel zijn motiverend): -.

- Extra informatie

Bij dit item gaat het grotendeels over het materiaal dat door de leerkracht aangeboden wordt, niet om de manier waarop de leerkracht het materiaal hanteert.

Bij kleuters kan een motiverende en interessante (con)tekst zowel een goed gekozen prentenboek zijn met verwerkingsactiviteiten als een bezoek aan de markt met terugkoppeling in de klas. In het lager onderwijs kan het echt over teksten gaan.

2.2.3.

- Omschrijving

De leerkracht incorporeert zowel proactief als reactief elementen van diversiteit in het leerproces: ze neemt zelf het initiatief om elementen uit de kind- of jongereninteractiewijze in te brengen (bijvoorbeeld dingen van thuis laten meebrengen, ervaringen en meningen van de kinderen betrekken, inbreng van de kinderen geven in een thema, ...) en pikt in op elementen uit de kind- of jongereninteractiewijze die door de kinderen worden aangebracht. Dit vergroot niet alleen de betrokkenheid van de kinderen bij het leerproces, het draagt tevens bij tot het vergroten van de waaier aan diversiteit waarmee de kinderen in de klas worden geconfronteerd.

- Wijze van scoren

De leerkracht incorporeert systematisch zowel proactief als reactief elementen van diversiteit: ++.

De leerkracht incorporeert regelmatig, hetzij proactief, hetzij reactief elementen van diversiteit: +.

De leerkracht incorporeert een enkele keer actief elementen van diversiteit (hetzij pro-actief, hetzij reactief) of gaat er passief mee om: +/-.

De leerkracht incorporeert geen elementen van diversiteit, noch actief, noch passief of de leerkracht reageert negatief op elementen van diversiteit: -

- Extra informatie

Naast deze actieve heterogeniseringsstrategieën kan de leerkracht ook passief reageren op een inbreng van elementen uit de kind- of jongereninteractiewijze: tolereren maar er in het kader van het leerproces niet verder op ingaan.

2.2.4.

- Omschrijving

De leerkracht zorgt ervoor dat de kinderen gemotiveerd zijn en blijven: ze brengt de kinderen in de sfeer van de activiteit; ze creëert uitdaging en spanning; ze blijft zelf enthousiast; ze moedigt de kinderen aan als het moeilijk gaat; ze laat slechtlopende dingen niet aanslepen; ze brengt nieuwe elementen aan, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht heeft systematisch aandacht voor de motivatie van de kinderen: ++.

De leerkracht heeft doorgaans aandacht voor de motivatie van de kinderen: +.

De leerkracht heeft niet altijd aandacht voor de motivatie van de kinderen: +/-.

De leerkracht heeft geen aandacht voor de motivatie van de kinderen: -.

- Extra informatie

Alle vormen van (positieve) aandacht van de leerkracht is motiverend voor kinderen, bijvoorbeeld ook tijdens het hoekenwerk bij de niet-begeleide activiteiten gaan kijken en 'gaat het?' vragen.

2.3. Taalaanbod en taalproductie

2.3.1.

- Omschrijving

De leerkracht hanteert een natuurlijk taalaanbod: het sluit op natuurlijke wijze aan bij de activiteit en het onderwerp, het wordt opgehangen aan ervaringen en handelingen van de kinderen binnen en buiten de klas; de leerkracht hanteert spreektaal, geen schrijftaalwoorden, geen geforceerd gebruik van woordenschat die in een bepaald woordveld thuishoort (bv. de onderdelen van een fiets, de onderdelen van een cassette recorder).

- Wijze van scoren

De leerkracht hanteert systematisch een natuurlijk taalaanbod: ++.

De leerkracht hanteert doorgaans een natuurlijk taalaanbod: +.

De leerkracht hanteert niet altijd een natuurlijk taalaanbod: +/-.

De leerkracht hanteert geen natuurlijk taalaanbod: -.

- Extra informatie

Dit aspect moet binnen de context van de geobserveerde les worden beoordeeld. Het taalaanbod dat samenhangt met een leesles in het eerste leerjaar kan soms onnatuurlijk overkomen omdat er nu eenmaal bepaalde structureerwoorden moeten aangeleerd worden om te leren lezen.

2.3.2.

▪ Omschrijving

De leerkracht hanteert het principe van 'taal de hele dag': ze hanteert doelbewust de hele dag door, bij alle activiteiten en tijdens alle momenten in de klas (dus ook tijdens het knutselen, koekmomenten, WO, rekenen, ...) een natuurlijk, relevant, gevarieerd, rijk en interactief taalaanbod.

▪ Wijze van scoren

De leerkracht heeft systematisch aandacht voor taal buiten de taallessmomenten: ++.

De leerkracht heeft regelmatig aandacht voor taal buiten de taallessmomenten: +.

De leerkracht heeft een enkele keer aandacht voor taal buiten de taallessmomenten: +/-.

De leerkracht heeft geen aandacht voor taal buiten de taallessmomenten: -.

▪ Extra informatie

Voor deze observatielijst beperken we het scoren van dit item tot de niet-taallessmomenten. De nulmeting wordt niet gescoord op dit item omdat leerkrachten toen werd gevraagd om een taalless te laten zien. Aparte leesactiviteiten (Spelend Lezen, Leesschat, Leesslang, Leesfestijn, ...), lessen uit taalmethodes (Toren van Babel) en het voorlezen van prentenboeken/verhalen worden hier niet gescoord, behalve wanneer ze bijvoorbeeld binnen een WO-les worden gegeven.

'Taal de hele dag' betekent niet hetzelfde als de hele dag door tateren en babbelen.

Wanneer een leerkracht even inpikt op een 'talig' probleem dat zich tijdens een WO-les stelt en op dat moment wat taalbeschouwing meegeeft, gaat dit niet om 'taal de hele dag' indien dit niet vergezeld gaat van bovenstaande omschrijving.

2.3.3.

- Omschrijving

De leerkracht hanteert een gevarieerd en rijk taalaanbod, een kwalitatief aanbod. Ze gebruikt geen 'babytalk', verkleinwoordjes of al te veel herhalingen bij de kleuters; ze laat niet alle moeilijke woorden weg uit prentenboeken, die ze eerder voorleest dan vertelt; ze vereenvoudigt taal niet systematisch, ... Ze gebruikt verschillende talige bronnen: ze put niet steeds uit hetzelfde handboek en biedt geen verouderd materiaal aan maar een mix van (prenten)boeken, poppenkast/drama, strips, kranten, informatieve boeken, cd-roms, websites,...

- Wijze van scoren

De leerkracht hanteert systematisch een kwalitatief taalaanbod: ++.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat overwegend kwalitatief is: +.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat niet altijd even kwalitatief is: +/-.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat niet kwalitatief is: -.

- Extra informatie

Een leerkracht die de hele dag praat kan desondanks een kwalitatief slecht taalaanbod hebben.

2.3.4.

- Omschrijving

De kleuterleidster 'ver'-taalt niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van *de kleuters*. Ze verwoordt bijvoorbeeld elke handeling die ze toont als uitleg bij een knutselactiviteit en verwoordt wat de kleuters tijdens het knutselen doen; ze plakt begrippen bij de gezichtsuitdrukkingen van de kleuters ("Ben je moe, boos, verdrietig, blij, ...?" "Vind je dat lekker, vies, ...?"); ze verwoordt niet-verbale vragen van de kleuters ("Zal ik je veter dichtknopen?" bij een kleuter die zijn schoen met losse veter voor de juf houdt); ...

- Wijze van scoren

De leerkracht 'ver'-taalt systematisch niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van de kleuters: ++.

De leerkracht 'ver'-taalt regelmatig niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van de kleuters: +.

De leerkracht 'ver'-taalt een enkele keer niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van de kleuters: +/-.

De leerkracht 'ver'-taalt niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van de kleuters niet: -.

- Extra informatie

Dit item scoren we enkel in de kleuterklas. Voor het lager onderwijs is dit item minder relevant.

2.3.5.

- Omschrijving

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat in het kader van schoolse taalvaardigheid functioneel is. Ze doet de kinderen niet teveel woorden leren die ze in het kader van hun schoolse taalvaardigheid niet echt nodig hebben. In de kleuterklas heeft ze vooral aandacht voor begrippen die nodig zijn om te leren lezen, schrijven en rekenen later: vooraan, achteraan, boven, onder, dezelfde, anders, lichter, zwaarder, groter, kleiner, leeg, vol,... Ze geeft geen woordenschatonderwijs waarbij de kinderen hele woordvelden rond voorwerpen ('de cassette recorder'), planten ('de paddestoel'), dieren ('de mol'), situaties ('in het postkantoor'), ... moeten leren.

- Wijze van scoren

De leerkracht hanteert systematisch een functioneel taalaanbod: ++.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat overwegend functioneel is: +.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat niet altijd even functioneel is: -.

De leerkracht hanteert een niet-functioneel taalaanbod: -.

2.3.6.

- Omschrijving

De leerkracht hanteert een interactief taalaanbod, ze biedt veel kansen tot taalproductie: ze stelt veel open vragen; ze vraagt naar meningen en ervaringen van de kinderen; ze bouwt voort op talige productie of niet-talige reacties van de kinderen met nieuwe vragen; ze lokt reacties uit; ...

- Wijze van scoren

De leerkracht hanteert systematisch een interactief taalaanbod: ++.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat overwegend interactief is: +.

De leerkracht hanteert een taalaanbod dat niet altijd even interactief is: +/-.

De leerkracht hanteert geen interactief taalaanbod: -.

- Extra informatie

Wanneer de leerkracht vaak 'invulzinnnetjes' hanteert waarbij ze het begin van een zin zegt en de kinderen laat aanvullen, of dikwijls de eerste letter van een woord zegt dat moet aangevuld worden, kan haar taalaanbod niet interactief genoemd worden. Dit is evenmin het geval wanneer gesloten vragen overwogen of open vragen waarop de leerkracht dan zelf het antwoord geeft.

Wanneer open vragen naar meningen en ervaringen overwogen, krijgt de leerkracht een +.

Niet alle gesloten vragen zijn op zich slecht, alles hangt ook hier weer van de context af. Het kunnen beantwoorden van gesloten vragen door laagtaalvaardige kinderen geeft ze ook weer de kans om zich competent te voelen; controleren van (tekst)begrip kan ook via gesloten vragen.

2.3.7.

- Omschrijving

De leerkracht laat de kinderen zelf taal functioneel gebruiken, als een middel om dingen te doen. Ze verwacht verschillende vormen van functioneel taalgebruik van de kinderen: meningen, ervaringen en inzichten verwoorden, overleggen, elkaar uitleg geven, vragen stellen, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht laat de kinderen taal systematisch functioneel gebruiken: ++.

De leerkracht laat de kinderen taal regelmatig functioneel gebruiken: +.

De leerkracht laat de kinderen taal een enkele keer functioneel gebruiken: +/-.

De leerkracht laat de kinderen taal niet functioneel gebruiken: -.

- Extra informatie

De leerkracht kan een interactief taalaanbod hanteren zonder dat de kinderen taal echt heel functioneel moeten gebruiken.

2.4. Werkvormen

2.4.1.

- Omschrijving

De leerkracht voorziet werkvormen die een actieve leerhouding van kinderen stimuleren en die kinderen verantwoordelijk maken voor het eigen leren en dat van anderen. Het betreft interactieve werkvormen waarbij kinderen onderling en de leerkracht samen praten, naar oplossingen zoeken, meningen uitwisselen, Deze creëren leersituaties waarin kinderen met de aanwezige diversiteit geconfronteerd worden en er op interactieve wijze mee aan de slag gaan.

- Wijze van scoren

De leerkracht laat de kinderen in groepen of in duo's werken en organiseert dit zo dat samenwerking en interactie worden bevorderd: ++.

De leerkracht laat de kinderen in groepen of in duo's werken en organiseert dit zo dat er (beperkte) mogelijkheden zijn tot samenwerking en interactie: +.

De leerkracht laat de kinderen in groepen of in duo's werken zonder oog voor het bevorderen van samenwerking en interactie: +/-.

De leerkracht laat de kinderen in groepen of in duo's werken zonder dat samenwerking nodig is: -.

- Extra informatie

Met interactieve werkvormen wordt hier groeps-, partner- en hoekenwerk aangeduid. Hier worden dus enkel die situaties gescoord die NIET klassikaal of individueel zijn.

De klassikale werkvorm biedt natuurlijk eveneens mogelijkheden tot interactie, afhankelijk van hoe de leerkracht deze hanteert. Dit wordt gescoord in item 2.4.2.

2.4.2

- Omschrijving

De leerkracht zorgt voor een interactieve invulling van de gehanteerde werkvorm: ze interageert met minstens de helft van de kinderen en is niet de hele tijd zelf aan het woord; ze stimuleert interactie tussen de kinderen, zowel tijdens groeps-, partner- en hoekenwerk, als tijdens klassikale momenten en zet de kinderen aan tot samenwerking, overleg, uitwisseling, reacties op elkaars inbreng; ze laat interactie tussen de kinderen toe.

- Wijze van scoren

De leerkracht interageert met minstens de helft van de kinderen: zo ja: +, zo neen: -.

De leerkracht stimuleert interactie tussen de kinderen: zo ja: +, zo neen: -.

De leerkracht laat interactie tussen de kinderen toe: zo ja: +, zo neen: -.

Finale score:

+ / + / + = ++

+ / + / - = +

+ / - / - = +/-

- / - / - = -

- Extra informatie

De effectieve mate van interactie die optreedt in de klas wordt hier in kaart gebracht. Een werkvorm kan immers potentieel hebben tot interactie, maar door de wijze waarop de leerkracht de werkvorm hanteert kan er meer of minder interactie optreden.

De interactie wordt zowel bekeken tijdens klassikale momenten, als tijdens groeps-, partner-, hoeken- en individueel werk.

*2.4.3

- Omschrijving

De leerkracht stelt bij groepswerk haar groepen bewust heterogeen samen zodat de rijkdom van de leeromgeving en de levendigheid van de interactie worden bevorderd. Een heterogene groepssamenstelling kan gebaseerd zijn op tal van onderwijskundige criteria zoals verschillen in taalontwikkeling en rekenen, alsook op verschillen en gelijkenissen relevant voor de kinderen zelf zoals de sociale status van een kind in de groep.

- Wijze van scoren

De leerkracht stelt haar groepen systematisch en bewust heterogeen samen: ++.

De leerkracht stelt haar groepen regelmatig en/of bewust heterogeen samen: + .

De leerkracht stelt haar groepen een enkele keer of onbewust heterogeen samen: +/-.

De leerkracht stelt haar groepen niet heterogeen samen: -.

- Extra informatie

De beschrijving van de kinderen door de leerkracht in het interview geeft een beeld van hoe de leerkracht zelf de diversiteit onder de kinderen bekijkt. Op basis daarvan kan de onderzoeker inschatten hoe heterogeen de groepen zijn samengesteld.

2.4.4

- Omschrijving

De leerkracht geeft de kinderen open taken die geen duidelijke uitkomst hebben en waarbij er meerdere manieren zijn om tot een oplossing te komen. De kinderen maken zelf keuzes m.b.t. de manier waarop ze de taak uitvoeren en tot een oplossing komen. Dergelijke taken kunnen inspelen op natuurlijke interesses van kinderen, lokken onderlinge interactie uit en doen een beroep op een breed gamma aan (ook buitenschoolse) ervaringen.

- Wijze van scoren

De leerkracht biedt taken aan die volledig open zijn: ++.

De leerkracht biedt taken aan die in ruime mate de uitkomst en de manieren om tot een oplossing te komen open laten: +.

De leerkracht biedt taken aan die in beperkte mate de uitkomst en de manieren om tot een oplossing te komen open laten: +/-.

De leerkracht biedt gesloten taken aan: -.

- Extra informatie

Bij hoeken- en contractwerk wordt het geheel van het takenaanbod bekeken en niet enkel de begeleide activiteit.

Een multiple choice-taak is geen open taak: werkwijze en uitkomst liggen op voorhand vast.

2.4.5

- Omschrijving

De leerkracht doet een beroep op een verscheidenheid aan vaardigheden van de kinderen bij het werken aan éénzelfde taak, zowel schoolse als niet-schoolse vaardigheden. Hoe meer vaardigheden worden aangesproken tijdens éénzelfde taak, hoe beter de kinderen deze op een geïntegreerde manier leren hanteren.

- Wijze van scoren

Bij het werken aan taken doet de leerkracht een beroep op meer dan drie vaardigheden van de kinderen: ++.

Bij het werken aan taken doet de leerkracht een beroep op drie vaardigheden van de kinderen: +.

Bij het werken aan taken doet de leerkracht een beroep op twee vaardigheden van de kinderen: +/-.

Bij het werken aan taken doet de leerkracht een beroep op slechts één vaardigheid van de kinderen: -.

3. Gerichte ondersteuning

3.1. Mediatie

3.1.1.

- Omschrijving

De leerkracht gaat in op de kinderen die zelf problemen signaleren m.b.t. de taak.

- Wijze van scoren

De leerkracht gaat systematisch in op de kinderen die zelf problemen met de taak signaleren: ++.

De leerkracht gaat regelmatig in op de kinderen die zelf problemen met de taak signaleren: +.

De leerkracht gaat een enkele keer in op de kinderen die zelf problemen met de taak signaleren: +/-.

De leerkracht gaat niet in op de kinderen die zelf problemen met de taak signaleren: -.

3.1.2.

- Omschrijving

De leerkracht onderneemt zelf pogingen om problemen m.b.t. de taak bij de kinderen op te sporen.

- Wijze van scoren

De leerkracht onderneemt systematisch pogingen om problemen bij de kinderen op te sporen: ++.

De leerkracht onderneemt regelmatig pogingen om problemen bij de kinderen op te sporen: +.

De leerkracht onderneemt een enkele keer een poging om problemen bij de kinderen op te sporen: +/-.

De leerkracht onderneemt geen poging om problemen bij de kinderen op te sporen: -.

- Extra informatie

Het gaat hier om problemen die verband houden met de taak of activiteit die de kinderen moeten uitvoeren. Problemen van bv. emotionele of organisatorische aard zitten onder het veilig klasklimaat (welbevinden en klasmanagement).

De manier waarop een leerkracht aan individuele kinderen vraagt: “Lukt het?”, “Gaat het?”, “Alles in orde?” zal de ene keer een + zijn, de andere keer slechts een +/- . Alles hangt hier weer af van de manier waarop en de context waarin de leerkracht dit doet.

3.1.3.

- Omschrijving

De kinderen krijgen de kans om zelf naar een oplossing voor hun problemen te zoeken, om zelf na te denken. De leerkracht ondersteunt de het denken van de kinderen met vragen en hints, door hardop reflecteren.

- Wijze van scoren

De leerkracht ondersteunt het denken van de kinderen systematisch: ++.

De leerkracht ondersteunt het denken van de kinderen regelmatig: +.

De leerkracht ondersteunt het denken van de kinderen een enkele keer: +/-.

De leerkracht ondersteunt het denken van de kinderen niet: -.

- Extra informatie

Een ondersteuning van de leerkracht die van weinig naar veel ondersteuning gaat, al geeft de leerkracht op het einde bijna de pap in de mond, is toch een +. Een ondersteuning waarbij de leerkracht zelf onmiddellijk het antwoord geeft, is een –.

*3.1.4.

- Omschrijving

De leerkracht geeft feedback op het leerproces en de doelstellingen van de taak en niet enkel op het afgewerkte eindproduct.

- Wijze van scoren

De leerkracht geeft systematisch feedback over het leerproces: ++.

De leerkracht geeft regelmatig feedback over het leerproces: +.

De leerkracht geeft een enkele keer feedback over het leerproces: +/-.

De leerkracht geeft geen feedback over het leerproces: -.

- Extra informatie

Hier moet ook in rekening gebracht worden wat de leerkracht zelf als doelstelling van de taak ziet cf. interview.

Soms kan het afleveren van een afgewerkt eindproduct ook deel uitmaken van de taak. Vooral bij kleuters is het soms moeilijk in te schatten in hoeverre dit een onderdeel is van het leerproces, bv. in hoeverre moet een kleuter al in staat zijn om een afgewerkt gezicht of lichaam te tekenen.

3.1.5.

- Omschrijving

De leerkracht geeft feedback op de wijze waarop de kinderen samenwerken aan de taak.

- Wijze van scoren

De leerkracht geeft systematisch feedback op de wijze waarop de kinderen samenwerken: ++.

De leerkracht geeft regelmatig feedback op de wijze waarop de kinderen samenwerken: +.

De leerkracht geeft een enkele keer feedback op de wijze waarop de kinderen samenwerken: +/-.

De leerkracht geeft geen feedback op de wijze waarop de kinderen samenwerken: -.

- Extra informatie

Het gaat hier om het samen werken aan de taak, niet om het samenwerken als onderdeel van een veilig klasklimaat (item 1.3.7.).

3.2. Taalondersteuning/betekenisonderhandeling

3.2.1.

- Omschrijving

De leerkracht controleert het begrip van de kinderen en herfraseert haar uitingen als ze iets niet begrijpen. Ze onderhandelt over de betekenis van woorden en/of maakt zichzelf met handen en voeten duidelijk.

- Wijze van scoren

De leerkracht controleert systematisch het begrip van de kinderen: ++.

De leerkracht controleert regelmatig het begrip van de kinderen: +.

De leerkracht controleert een enkele keer het begrip van de kinderen : +/-.

De leerkracht controleert het begrip van de kinderen niet: -.

3.2.2.

▪ Omschrijving

De leerkracht ondersteunt het taalaanbod op verschillende manieren: naar een prent of een voorwerp wijzen ter visuele ondersteuning van een woord, iets zelf uitbeelden of laten uitbeelden door kinderen om bv. een handeling duidelijk te maken, verwoorden wat ze doet, het ene kind nog eens iets laten uitleggen aan een ander, terugverwijzen naar iets wat kinderen hebben meegemaakt in de klas of eerder verteld hebben, gebruik maken van voorkennis van kinderen, een projectiemiddel zoals een klaspop gebruiken, ...

▪ Wijze van scoren

De leerkracht ondersteunt systematisch het taalaanbod op verschillende manieren: ++.

De leerkracht ondersteunt regelmatig het taalaanbod op verschillende manieren: +.

De leerkracht ondersteunt een enkele keer het taalaanbod op een of andere manier: +/-.

De leerkracht ondersteunt het taalaanbod niet: -.

3.2.3.

▪ Omschrijving

De leerkracht ondersteunt kinderen in het uiten van hun boodschap. Ze probeert onaffe boodschappen te ontrafelen, door begripscontrole, betekenisonderhandeling, herformuleren, verwoorden van niet-verbale boodschappen, In tegenstelling tot 3.2.1. waar de leerkracht zelf op zoek gaat, gaat het hier om de reactie van de leerkracht op uitingen van kinderen.

▪ Wijze van scoren

De leerkracht ondersteunt de kinderen systematisch in het uiten van hun boodschap: ++.

De leerkracht ondersteunt de kinderen doorgaans in het uiten van hun boodschap: +.

De leerkracht ondersteunt de kinderen niet altijd in het uiten van hun boodschap: +/-.

De leerkracht ondersteunt de kinderen niet in het uiten van hun boodschap: -.

3.2.4.

- Omschrijving

De leerkracht corrigeert taalfouten op een positieve manier. De leerkracht herformuleert onvolledige en foute uitingen van kinderen in communicatieve zin, ze corrigeert terloops terwijl de aandacht bij de betekenis van de boodschap blijft,

- Wijze van scoren

De leerkracht corrigeert taalfouten systematisch op een positieve manier: ++.

De leerkracht corrigeert taalfouten doorgaans op een positieve manier: +.

De leerkracht corrigeert taalfouten niet altijd op een positieve manier: +/-.

De leerkracht corrigeert taalfouten niet op een positieve manier: -.

- Extra informatie

Corrigeren van betekenisversturende fouten kan + of – zijn, naargelang manier waarop leerkracht dit doet.

Corrigeren van niet-betekenisversturende fouten op manier die storend is voor communicatieproces en doel van de taak, is – alsook systematische aandacht voor vormcorrectheid.

Aandacht voor vormcorrectheid kan in sommige gevallen onderdeel van de taak zijn, dan te beoordelen in de context!

3.3. Differentiatie

*3.3.1.

- Omschrijving

De leerkracht geeft zwakkere kinderen (laagtaalvaardig, cognitief zwak, introvert, ...) kansen om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen. Het observeren van dit item hangt samen met de gehanteerde werkvorm, en in mindere mate ook met de klasopstelling.

- Wijze van scoren

De leerkracht geeft zwakkere kinderen systematisch kansen om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen: ++.

De leerkracht geeft zwakkere kinderen regelmatig kansen om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen: +.

De leerkracht geeft zwakkere kinderen een enkele keer de kans om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen: +/-.

De leerkracht geeft zwakkere kinderen geen kansen om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen: -.

- Extra informatie

Homogene groepering op het tijdstip van opname hoeft niet noodzakelijk negatief te zijn. Hier is achtergrondinformatie noodzakelijk.

*3.3.2.

- Omschrijving

De leerkracht ondersteunt en motiveert zwakkere kinderen extra: bv. door extra afbeeldingen, een voorgestructureerd schema, eenvoudigere vragen of opdrachten, gebruik van een woordenboek, door extra toelichting, door feedback...

- Wijze van scoren

De leerkracht ondersteunt en motiveert systematisch de zwakkere kinderen: ++.

De leerkracht ondersteunt en motiveert regelmatig de zwakkere kinderen: +.

De leerkracht ondersteunt en motiveert een enkele keer de zwakkere kinderen: +/-.

De leerkracht ondersteunt en motiveert de zwakkere kinderen niet: -.

- Extra informatie

Informatie over contractwerk/huiswerk en aard ervan is hier ook nuttig.

*3.3.3.

- Omschrijving

De leerkracht heeft oog voor de impulsiviteit van (sterkere) kinderen die een activiteit willen monopoliseren. De leerkracht zorgt ervoor dat deze kinderen niet steeds het woord nemen/krijgen zodat de inbreng van en aandacht voor andere kinderen niet in het gedrang komt. Dit bijvoorbeeld door het geven van opmerkingen of door het verdelen van rollen bij groepswork.

- Wijze van scoren

De leerkracht heeft systematisch oog voor de impulsiviteit van (sterkere) kinderen: ++.

De leerkracht heeft regelmatig oog voor de impulsiviteit van (sterkere) kinderen: +.

De leerkracht heeft een enkele keer oog voor de impulsiviteit van (sterkere) kinderen: +/-.

De leerkracht heeft geen oog voor de impulsiviteit van (sterkere) kinderen: -.

3.3.4.

- Omschrijving

De leerkracht vangt tempoverschillen tussen kinderen op met o.a. vervolgoopdrachten, verschillende te verwerken hoeveelheden, ...

- Wijze van scoren

De leerkracht vangt tempoverschillen tussen kinderen systematisch op: ++.

De leerkracht vangt tempoverschillen tussen kinderen doorgaans op: +.

De leerkracht vangt tempoverschillen tussen kinderen niet altijd op: +/-.

De leerkracht vangt tempoverschillen tussen kinderen niet op: -.

- Extra informatie

Het gaat hierbij om inhoudelijk zinvolle activiteiten voor ieder kind in de klas. In termen van klasmanagement speelt de inhoud geen rol, daar ligt het accent op het niet met de vingers zitten draaien.

BIJLAGE : OBSERVATIESCHEMA

OBSERVATIESCHEMA

1. KLASKLIMAAT

1.1. KLASINRICHTING/KLASOPSTELLING	
1.1.1. De leerkracht heeft een klasinrichting die de interesses van de kinderen weerspiegelt: er zijn verwijzingen naar elementen uit 0 de jongereninteractiewijze (vnl. interesses, bv. in het commerciële circuit, sport-, jeugdvereniging, buurt, ...); 0 de kindinteractiewijze (familiale, etnische, socioculturele elementen; bv. foto's van thuis, Marokkaans theeservies, ...).	
1.1.2. De leerkracht heeft een klasinrichting die de activiteiten van de kinderen weerspiegelt: er hangen werkjes van de kinderen en die zijn bij voorkeur verschillend van uitzicht.	
1.1.3. De leerkracht voorziet <i>in de lagere klas</i> verschillende hoeken die zichtbaar aanwezig zijn: 0 boekenhoek 0 computerhoek 0 rekenhoek 0 0 actuahoek 0 leesluisterhoek 0 constructiehoek 0 0	

<p>1.1.4. De leerkracht voorziet</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 een boekenhoek 0 en een luisterhoek 0 die voorzien zijn van de nodige materialen (een gevarieerd boekenaanbod, hoofdtelefoons, cassetterecorders, luisterboekjes met cassettes) 0 en die uitnodigen tot rustige lees-luistermomenten (afgescheiden van de rest van de klas/'lawaaierige' hoeken). 	
<p>1.1.5. De leerkracht heeft een klaslokaal dat aantrekkelijk is qua aankleding en structuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 de muren zijn fris geschilderd; 0 het klaslokaal is proper; 0 er zijn sfeerelementen aanwezig: belichting, planten, kleuren, ...; 0 het klaslokaal is overzichtelijk, er is structuur aanwezig. 	
<p>1.1.6. De leerkracht stelt de kring (KO)/banken (LO) zodanig op dat de kinderen naar elkaar kunnen kijken, dat ze oogcontact hebben, dat ze elkaars reacties kunnen zien.</p>	

1.2. KLASMANAGEMENT	sit. 1	sit. 2
1.2.1. De leerkracht geeft duidelijke instructies aan de kinderen m.b.t. klasmanagement (tijd, ruimte, orde, planning en taakuitvoering). De kinderen weten wat van hen verwacht wordt.		
1.2.2. De leerkracht koppelt vormelijk en inhoudelijk leerlinggedrag niet onvoorwaardelijk aan elkaar.		
<p>1.2.3. De leerkracht benut de beschikbare onderwijstijd optimaal als leertijd:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 ze gaat economisch om met instructies bij opdrachten; 0 ze houdt een overzicht over de activiteiten tijdens het hoekenwerk, dat de kinderen bezig zijn met de respectieve taken; 0 ze maakt afspraken met de kinderen over het invullen van vrije individuele momenten en voorziet vervolgoopdrachten; 0 ze houdt de tijd tijdens momenten voor opruimen, boekentassen klaarmaken, jassen aandoen, koek eten, ... in de hand en/of benut deze tijd om met de kinderen in interactie te gaan. 		
<p>1.2.4. De leerkracht voorziet mogelijkheden om de kinderen zelfredzaam te maken en de praktische organisatie van activiteiten vlot te doen verlopen. De kinderen weten wanneer en waar ze wat moeten doen, wat ze nodig hebben en waar ze het kunnen vinden.</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 de leerkracht voorziet voor elk kind een individueel plekje (kastje, lade) voor het opbergen van de eigen taken en werkjes, spullen van thuis, knuffels,...; 0 de leerkracht ondersteunt de hoeken visueel (benaming, pictogrammen). Ze voorziet eventueel een keuzebord om het hoekenwerk te verzelfstandigen en organisatorisch in goede banen te leiden; 0 opbergkasten en –bakken, wasbakje, computer, cassetterecorder, ... zijn voorzien op zelfstandig gebruik (pictogrammen/benaming, oog- en reikhoogte van kinderen, gebruiksaanwijzing); 		

0 de leerkracht voorziet een takenbord (klasklusjes: planten water geven, bord afvegen, papieren ophalen...) of geeft taken aan de kinderen.		
--	--	--

1.3. WELBEVINDEN	sit. 1	sit. 2
1.3.1. De leerkracht geeft de kinderen de mogelijkheid om zich competent te voelen: ze geeft positieve feedback, schenkt aandacht aan wat de kinderen zeggen, geeft aanmoediging, bevestiging, laat hen succeservaringen opdoen; de kinderen mogen fouten maken, ...		
1.3.2. De leerkracht stigmatiseert geen kinderen (laagtaalvaardig, anderstalig, allochtoon, uiterlijk, ADHD, ...).		
1.3.3. De leerkracht leeft zich in in de ervaringswereld van de kinderen, ze deelt de zorgen en visies van de kinderen (empathisch vermogen).		
1.3.4. De leerkracht draagt door haar lichaamshouding en niet-verbale signalen bij tot het veiligheidsgevoel van de kinderen (gaat op gelijke hoogte zitten, neemt een kind op schoot, geeft een schouderklopje, aait over de bol, knipoogt, ...).		
<p>1.3.5. De leerkracht houdt niet vast aan traditionele 'schoolse' rollen:</p> <p>0 de leerkracht treedt zelf buiten haar traditionele leerkrachtrol (vertelt over emotionele gebeurtenissen in de privésfeer, relativeert zichzelf, maakt grapjes, hanteert op kinderen afgestemd taalgebruik, gaat vertrouwelijk om met kinderen, praat over zichzelf, ...);</p> <p>0 de leerkracht laat toe dat de kinderen hun traditionele leerlingrol verlaten en laat elementen uit de jongere- en</p>		

kindinteractiewijze toe (laat eigen interesses, specifieke vaardigheden (bv. commerciële vaardigheden, meertalige kinderen/ kleuters die hun eigen taal spreken, ...), spontane manieren van communiceren (bv. associëren, alles letterlijk nemen, ...), gevoelens (m.b.t. afkomst of familiale situatie, ...) van kinderen aan bod komen).		
1.3.6. De leerkracht geeft de kinderen inspraak in wat ze mogen/moeten doen en dit op verschillende relevante niveaus (inhouden, groepssamenstelling, klasorganisatie, ...). Ze houdt rekening met hun keuzes, verlangens en behoeftes.		
1.3.7. De leerkracht leert de kinderen op een positieve manier omgaan met elkaar (luisteren naar elkaar, aandacht en materiaal delen, onderhandelen, aandacht voor verschillen, zichzelf beheersen bij conflicten, uitpraten van pesterijen, elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng,...).		

1.4. TALIG KLIMAAT	sit. 1	sit. 2
1.4.1. De leerkracht reageert positief op de thuistaal van de kinderen: 0 passief: toelaten 0 actief: 0 zelf aanwenden 0 positief op inpikken 0 stimuleren		
1.4.2. De leerkracht verplicht de kinderen niet om te spreken.		

1.4.3. De leerkracht legt niet teveel nadruk op een correcte uitspraak van het Nederlands, op taalcorrectheid (juiste lidwoorden, juiste werkwoordsvormen, juiste woordvolgorde in de zin, ...). Ze stelt de boodschap van wat de kinderen zeggen centraal.		
---	--	--

2. BETEKENISVOLLE TAKEN

2.1. DOELSTELLINGEN	sit. 1	sit. 2
2.1.1. De leerkracht hanteert naast kennisdoelstellingen vooral doelstellingen die gericht zijn op het ontwikkelen van (talige, sociale, samenwerkings-)vaardigheden en het verwerven van inzicht.*		
2.1.2. De leerkracht formuleert begrijpelijke en toegankelijke doelstellingen voor de kinderen: ze stelt een duidelijk einddoel voor ogen; ze vestigt de aandacht op de rode draad doorheen een thema/verhaal; ze verwijst naar eerdere gelijkaardige activiteiten of onderwerpen; ze voorziet een terugkoppelmoment op het einde van een activiteit, ...		

2.2. MOTIVATIE EN BETROKKENHEID IN FUNCTIE VAN HET LEERPROCES	sit. 1	sit. 2
2.2.1. De leerkracht creëert vanuit een concrete, functionele context kansen voor de kinderen om te experimenteren, om al doende, al ondervindend te leren.		
2.2.2. De leerkracht biedt een uitdagende leeromgeving aan: 0 ze werkt met motiverende, interessante (con)teksten 0 en koppelt die aan cognitief uitdagende opdrachten 0 om een motiverend of relevant einddoel te bereiken.		
2.2.3. De leerkracht incorporeert (elementen van) diversiteit in de lesinhoud: 0 proactief op initiatief van de leerkracht zelf (bv. dingen van thuis laten meebrengen, ervaringen en meningen van de kinderen betrekken, inbreng van de kinderen geven in een thema, ...) 0 reactief door in te pikken op wat de kinderen aanbrengen		
2.2.4. De leerkracht zorgt ervoor dat kinderen gemotiveerd zijn en blijven (in de sfeer brengen, uitdaging en spanning creëren, zelf enthousiast blijven, aanmoedigen als het moeilijk gaat, slechtlopende dingen niet laten aanslepen, nieuwe elementen aanbrengen, ...)		

2.3. TAALANBOD EN TAALPRODUCTIE	sit. 1	sit. 2
2.3.1. De leerkracht hanteert een natuurlijk taalaanbod: het sluit op natuurlijke wijze aan bij de activiteit, het onderwerp; het wordt opgehangen aan ervaringen, handelingen van de kinderen in en buiten de klas, aan hun spontane uitingen; geen schrijftaal; geen 'woordveld'woordenschat.		
2.3.2. De leerkracht hanteert het 'taal de hele dag'-principe: ze heeft ook aandacht voor taal buiten de taallessmomenten.		
2.3.3. De leerkracht voorziet een gevarieerd en rijk taalaanbod (kwaliteit): niet teveel verschraling, herhaling; niet teveel 'baby-talk' bij kleuters; gebruik van verschillende bronnen (prentenboeken, drama, informatieve boeken, ICT, ...).		
2.3.4. De kleuterleidster 'ver-taalt' niet-talige ervaringen en handelingen van zichzelf en van de kleuters.		
2.3.5. De leerkracht voorziet een taalaanbod dat in het kader van schoolse taalvaardigheid functioneel is. De kinderen moeten niet te veel woorden leren die ze in het kader van hun schoolse taalvaardigheid niet echt nodig hebben.		
2.3.6. De leerkracht hanteert een interactief taalaanbod, ze biedt kansen tot taalproductie: ze stelt open vragen; ze vraagt naar meningen en ervaringen van de kinderen; ze bouwt voort op productie met nieuwe vragen; ze lokt reacties uit; ...		
2.3.7. De leerkracht laat de kinderen zelf taal functioneel gebruiken, als een middel om dingen te doen: meningen, ervaringen en inzichten verwoorden, overleggen, elkaar uitleg geven, vragen stellen, ...		

2.4. WERKVORMEN	sit. 1	sit. 2
2.4.1. De leerkracht voorziet interactieve werkvormen waarin de kinderen leren samenwerken (CLIM, opdrachten met verdeelde informatie, samen een spel spelen, ...).		
2.4.2 De leerkracht zorgt voor een interactieve invulling van de gehanteerde werkvormen: 0 de leerkracht interageert met minstens de helft van de kinderen; 0 de leerkracht stimuleert interactie tussen de kinderen; 0 de leerkracht laat interactie tussen de kinderen toe.		
2.4.3. De leerkracht stelt bij groepswerk haar groepen bewust heterogeen samen: ze zorgt ervoor dat kinderen van verschillende talige en niet-talige vaardigheden, herkomst en geslacht met elkaar samenwerken. *		
2.4.4. De leerkracht geeft de kinderen open taken, die geen duidelijke uitkomst hebben en waarbij er meerdere manieren mogelijk zijn om tot een oplossing te komen.		
2.4.5. De leerkracht doet een beroep op verschillende vaardigheden van de kinderen bij het werken aan eenzelfde taak (talige, socio-emotionele, organisatorische, probleemoplossende, muzische, reken-, handvaardigheden, ...).		

3. Gerichte ondersteuning

3.1. MEDIATIE	sit. 1	sit. 2
3.1.1. De leerkracht gaat in op de kinderen die zelf problemen signaleren i.v.m. de taak.		
3.1.2. De leerkracht onderneemt zelf pogingen om problemen i.v.m. de taak bij de kinderen op te sporen.		
3.1.3. De leerkracht geeft elk kind kansen om zelf naar een oplossing voor zijn problemen te zoeken, om zelf na te denken. De leerkracht ondersteunt het denken van de kinderen door vragen en hints, door hardop te reflecteren.		
3.1.4. De leerkracht geeft feedback op het leerproces en de doelstellingen van de taak, en niet enkel op het afgewerkte eindproduct.*		
3.1.5. De leerkracht geeft feedback op de wijze waarop de kinderen samen werken aan de taak.		

3.2. TAALONDERSTEUNING/BETEKENISONDERHANDELING	sit. 1	sit. 2
3.2.1. De leerkracht controleert het begrip van de kinderen en herfraseert haar uitingen als ze iets niet begrijpen: ze onderhandelt over de betekenis van woorden, ze maakt zichzelf met handen en voeten duidelijk.		
3.2.2. De leerkracht ondersteunt haar taalaanbod op verschillende manieren: visueel aan de hand van foto's, tekeningen, voorwerpen; aan de hand van situaties die zich in de klas hebben voorgedaan; aan de hand van een projectiemiddel zoals een klaspop; aan de hand van voorkennis van de kinderen, ...		
3.2.3. De leerkracht ondersteunt de kinderen in het uiten van hun boodschap. Ze probeert onaffe boodschappen te ontrafelen (via o.a. begripscontrole, betekenisonderhandeling, herformuleren, verwoorden van niet-verbale boodschappen).		
3.2.4. De leerkracht corrigeert taalfouten op een positieve manier: de leerkracht herformuleert onvolledige en foute uitingen van de kinderen in communicatieve zin, corrigeert terloops terwijl haar aandacht bij de betekenis van de boodschap blijft,		

3.3. DIFFERENTIATIE	sit. 1	sit. 2
3.3.1. De leerkracht geeft de zwakkere kinderen (laagtaalvaardig, cognitief zwak, introvert, ...) kansen om samen te spelen met/te leren van andere, sterkere kinderen.*		
3.3.2. De leerkracht ondersteunt en motiveert de zwakkere kinderen extra: bv. door extra afbeeldingen, een voorgestructureerd schema, meer eenvoudige vragen of opdrachten, gebruik van een woordenboek, door extra toelichting, door extra positieve feedback, ...). *		
3.3.3. De leerkracht heeft oog voor de impulsiviteit van de (sterkere) kinderen die een activiteit willen monopoliseren, die altijd het woord willen hebben.*		
3.3.4. De leerkracht vangt tempoverschillen tussen de kinderen op met o.a. vervolgopdrachten, verschillende te verwerken hoeveelheden, ...		